

Motion till riksdagen 2021/22:3908

av Mikael Oscarsson m.fl. (KD)

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
Tabell 1	5
Försvars- och säkerhetspolitisk inriktning.....	5
Det säkerhetspolitiska läget.....	6
Arktis	8
EU:s försvarssamarbete och Nato	9
Internationella insatser.....	10
Kristdemokraternas förstärkning av försvaret	10
Totalförsvaret	11
Försvaret.....	13
Markstridskrafterna.....	15
Sjöstridskrafterna	17
Luftstridskrafterna	17
Strategi för materielförsörjningen	18
Underrättelsetjänst.....	19
Cybersäkerhet.....	20
Redundans i samhällskritiska system	22
Psykologiskt försvar	23
Rymdsäkerhet.....	24
Frivilligorganisationerna	24
Veterancentrum	24
Sjö- och flygräddning.....	25

Samhällsskydd och krisberedskap	26
Budgetprioriteringar	28

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2022 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de ekonomiska förutsättningarna för totalförsvaret och om att de samlade anslagen för det militära försvaret bör uppgå till minst 89 miljarder kronor 2025, beräknat i 2020 års penningvärde, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvars- och säkerhetspolitisk inriktning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Arktis och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s försvarssamarbete och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ansöka om medlemskap i försvarsalliansen Nato och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver utveckla förmågan att ge och ta emot internationell hjälp vid en kris och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett svenskt deltagande i den europeiska marina skyddsstyrkan i Hormuzundet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att samövningar i större utsträckning än i dag kan ske myndigheter emellan och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge de fyra regionala staberna i uppgift att initiera en ökad övningsverksamhet där kvalificerade militära resurser ställs till andra myndigheters förfogande och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapsövningar och beredskapskontroller och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvaret och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om personalförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalificerad övningsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Upplands flygflottilj (F 16) och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fungerande logistikedja och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en oberoende analys av Försvarmaktens förmågor kontinuerligt ska göras och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om markstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla fartygsförbandens förmåga att snabbt ombasera från en kuststräcka till en annan och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att bemanna flottan och flygförbanden med kontinuerligt tjänstgörande personal för att kunna upprätthålla en hög beredskap och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förstärka sjöstridskrafterna för att säkerställa möjligheten till skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som sjöstrid bedrivs på ostkusten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införskaffningen av långräckviddigt luftvärnssystem och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett skyndsamt inrättande av ett kvalificerat markskydd av luftstridskrafterna och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka luftstridskrafternas basorganisation och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över radarspanings-/stridsledningsförmågan i syfte att stärka den och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidmakthålla transportflygresurserna och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samlad materieförsörjningsstrategi och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av lagen om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning som analyserar tillgången till utlandsunderrättelser och om underrättelsetjänststrukturen bör förändras eller ej och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en myndighet med ansvar för Sveriges cybersäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas ställning och förutsättningar enligt motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att veteranstödsorganisationer bör omfattas av skatteavdraget för gåvor till ideella organisationer och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett fristående svenskt veterancentrum och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att, i enlighet med SOU 2012:48 Maritim samverkan, överföra huvudmannskapet för sjö- och flygräddningen från Sjöfartsverket till Kustbevakningen samt om att överföra sjö- och flygräddningens helikoptertjänst till Försvarmakten och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Sjöfartsverkets helikoptrar viss beredskap för skogsbrandsläckning och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka Försvarmaktens beredskap för skogsbrandsläckning och bekämpning av andra naturolyckor och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samhällsskydd och krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell försörjningsberedskap och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anskaffning av gödseltunnor och ramper för bekämpning av skogsbränder och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att MSB och länsstyrelserna får i uppdrag att stödja kommunernas förebyggande arbete genom att ta fram riskhanteringsplaner för att hantera torka och vattenbrist och tillkännager detta för regeringen.

Tabell 1

Anslagsförslag 2022 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	44 207 502	±0
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 476 513	±0
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	19 802 213	±0
1:4 Forskning och teknikutveckling	831 905	±0
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	11 463	±0
1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	333 842	±0
1:7 Officersutbildning m.m.	262 289	±0
1:8 Försvarets radioanstalt	1 551 762	30 000
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	241 697	±0
1:10 Nämnder m.m.	6 986	±0
1:11 Försvarets materielverk	2 104 280	±0
1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	10 874	±0
2:1 Kustbevakningen	1 395 048	40 000
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	521 850	-425 000
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580	±0
2:4 Krisberedskap	1 273 788	±0
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	401 671	±0
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 428 916	3 000
2:7 Statens haverikommission	57 728	±0
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar	103 000	±0
2:9 Rakel Generation 2	67 000	±0
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	407 892	±0
99:1 Cybersäkerhetsmyndighet	±0	10 000
Summa	76 525 799	-342 000

Försvars- och säkerhetspolitisk inriktning

Kristdemokraterna eftersträvar en trygg och säker tillvaro för alla människor och Sverige ska därför alltid ha ett starkt försvar. Vi är en del av världssamfundet och beroende av fungerande relationer med resten av världen. Odemokratisk utveckling i vårt närområde, bristande respekt för mänskliga rättigheter, terrorism, internationell brottslighet, energiberoende, demografiska förändringar och miljö- och klimatförändringar är globala företeelser som påverkar vår säkerhet. Vi måste vara beredda att bidra till en säkrare och tryggare värld.

Försvarets huvuduppgift är att värna människors liv, värdighet och frihet. Förmågan att möta såväl inre som yttre hot är viktig, dels därför att människans ofullkomlighet gör

att vi aldrig på förhand kan veta vad omvärlden har för avsikter för oss och dels därför att vi anser att vår frihet, demokrati och våra värderingar är värda att kunna försvara.

Att garantera medborgarnas säkerhet och att försvara de territoriella gränserna är en kärnuppgift för staten. Ett starkt försvar av Sverige innebär också ett starkt försvar av vår frihet, demokrati och respekten för människovärdet. Sveriges försvarsförmåga är också avgörande för våra grannländers säkerhet och stabiliteten i vårt närområde.

Under historien har Sverige kraftigt bantat försvaret efter stora världskonflikter. Försvaret har alltför länge varit underprioriterat i svensk politik. Det här är något som förhoppningsvis är på väg att förändras, men vi behöver lära av historien. Ett starkt, brett och ändamålsenligt försvar är inget vi bygger upp över en dag. Materiel ska köpas in och förband ska byggas upp, övas och vidareutvecklas.

För att bygga ett starkt, brett och ändamålsenligt försvar vill Kristdemokraterna fokusera på försvarspolitikens innehåll och de mål som säkerhetspolitiken är satt att uppnå – värna samhällets funktionalitet och värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

De senaste årens resurstillskott till Försvarmakten har inneburit viktiga steg för ett starkare försvar som kan försvara Sveriges gränser och samverka med våra grannar. Försvarsberedningen har med sina två rapporter om civilt och militärt försvar, ”Motståndskraft” och ”Värnkraft”, lagt grunden för en stärkt svensk försvarsförmåga under nuvarande försvarsbeslutsperiod, 2021–2025. Förslagen i rapporterna måste ses som ett viktigt steg i att även bygga förmåga bortom 2025.

Kristdemokraterna och de övriga borgerliga partierna enades om att ställa sig bakom Försvarsberedningens slutsatser om totalförsvarets utgångspunkter, mål och uppgift samt organisation och verksamhet som de beskrivs i Ds 2019:8 Värnkraft – inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret. Vi enades om både Försvarsberedningens inriktning och finansiering av utredningsförslaget.

Anslaget ska i enlighet med försvarsbeslutet höjas till 89 miljarder kr, beräknat i 2020 års penningvärde, motsvarande 1,5 procent av BNP, fram till 2025. Kristdemokraterna betraktar detta som ett viktigt mål på vägen vidare upp mot 2 procent av BNP, vilket Sverige behöver nå under nästa försvarsbeslutsperiod. Till detta kommer även kostnaderna för att stärka det civila försvaret och totalförsvaret, vilket enligt beredningen kommer att kosta ytterligare 4,2 miljarder år 2025. Det är värt att understryka att Försvarsberedningens rapporter är framtagna för att utgöra en väl balanserad helhet med förslag som stärker försvaret i alla dess delar. Försvarsberedningens förslag om inriktning och finansiering måste därför också genomföras i sin helhet. Risken för suboptimeringar som negativt påverkar hela organisationens effektivitet är annars överhängande.

Det säkerhetspolitiska läget

Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. När Sovjetunionen föll samman valde länderna i Europa och runt Östersjön att lägga mer resurser på välfärdsfrågor och allt mindre på försvar, men nedrustningen av försvaret var ett misstag. Vi befinner oss nu i ett allvarligt försvars- och säkerhetspolitiskt läge och Sveriges närområde är mer osäkert än på länge.

Det är framförallt Rysslands snabba upprustning och en rad händelser sedan Vladimir Putin tog makten i Ryssland som oroar. Det handlar om alltifrån den allvarliga cyberattacken mot Estland 2007 till de ryska störningarna av utläggningen av elkabeln Nordbalt mellan Sverige och Litauen. Den så kallade Ryska påsken 2013 och ubåtskränkningarna i Stockholms skärgård 2014 har bidragit särskilt till det svenska uppvaknandet, för att inte tala om Rysslands krig i Georgien, det pågående kriget i Ukraina och Rysslands annektering av Krim samt protesterna i Belarus och Rysslands politiska landvinningar där. Incidenterna och kränkningarna ger en bild av ett allt mer aggressivt Ryssland som inte skyr att med vapen flytta gränser. Rysslands ökande aggressivitet kräver därför snabba förstärkningar av vårt försvar.

Utredningen Säkerhet i en ny tid (SOU 2016:57) utvärderade svenska militära samarbeten och studerade ett antal möjliga angreppspunkter på Sverige. Utredningen klargör att ”den enda stat i Sveriges närområde som under överskådlig tid kan tänkas utöva militär aggression mot sina grannar är Ryssland”. Utredningen konstaterar också att den situation där Sverige kan tänkas utsättas för militär aggression är ett ryskt angrepp på Baltikum, i vad som skulle kunna betecknas som ”konsekvensaggression”. För att försvåra för Nato kan den ryska ledningen därför överväga att, före eller i samband med ett angrepp mot Baltikum, utplacera luftvärnssystem på svenskt område. Exakt var anses vara av mindre militär betydelse. Kopplat till en eventuell konflikt i Baltikum kan därför, ur rysk synvinkel, Gotland och kustnära delar av södra Sverige, såsom Blekinge, vara intressanta områden för att gruppera långräckviddiga luftvärnssystem. Stockholmsområdet kan vara ett tänkbart mål om avsikten är att slå ut landets ledning för att snabbt få Sverige att vika sig för ryska krav.

Fartygsledningarna på västkusten framstår som attraktiva angreppsmål där man med mycket begränsade insatser, till exempel ubåtslagda minor, kan hindra svensk import- och exportsjöfart och därmed tvinga Sverige till eftergifter. Dessutom skulle en sådan operation avsevärt försvåra mottagande av eventuell utländsk hjälp. Även Norges och Finlands försörjning skulle allvarligt drabbas i det fall sjöfarten till den svenska västkusten försvårades eller skars av.

Mellersta Norrland kan också bli intressant i en situation där Sverige kan få hjälp eller där Nato använder norska baser för insatser i Baltikum. I båda fallen är det Trondheimområdet med hamn och flygbaseringsmöjligheter som skapar möjligheter för Nato att ingripa, och därmed motiven för Ryssland att försöka hindra detta.

Övre Norrland kan, med sin närhet till skyddszonen kring baserna på Kolahalvön som Ryssland potentiellt skulle vilja utvidga, i praktiken inte försvaras med de resurser som finns där eller bedöms kunna tillföras från södra Sverige.

Som framgår av tidigare resonemang har Gotland dock en avgörande såväl strategisk som operativ betydelse vid en eventuell militär konflikt eller allvarlig kris i Östersjöområdet. Frånvaron av kvalificerade luftvärnsförband och det mycket begränsade antalet markstridsförband samt svårigheterna att snabbt föra dit förstärkningar innebär att ön kan utgöra ett förstahandsmål för Ryssland.

Syftet med ett sådant angrepp skulle främst vara att skära av försvarsalliansens möjlighet att komma sina baltiska medlemmar till undsättning.

Utredningen Säkerhet i en ny tid (SOU 2016:57) konstaterar ”att Sverige med stor sannolikhet redan på ett tidigt stadium skulle dras in i en rysk-baltisk militär konflikt. Skälen är såväl politiska, humanitära som militärgeografiska. Utredningens intryck är i denna del entydiga.”

Därvidlag skiljer sig dagens situation från tiden för andra världskriget, när den dåvarande samlingsregeringen hade ett visst utrikespolitiskt manöverutrymme som kunde utnyttjas för att hålla Sverige utanför kriget.

En allvarlig kris i Östersjöregionen kommer, som utredningen uppfattat det, att hanteras av både EU och Nato. Ett ryskt angrepp på Baltikum skulle involvera EU genom EU-fördragets artikel 42.7 och Nato genom Washingtonfördragets artikel 5.

EU-fördragets artikel 42.7 är fastställd i det s.k. Lissabonfördraget och är ett tydligt ställningstagande där Sverige avsvär sig den sedan länge gällande ”neutralitetspolitiken”.

Sveriges uttryckta solidaritetsförklaring som riksdagen antagit innebär att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-medlemsland eller nordiskt land. Som land förväntar vi oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.

Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.

Således har Sverige valt sida; vi står upp för våra nordiska grannar och unionsländer vid en kris. Det är därför inte trovärdigt att hävda att Sverige fortfarande är ett neutralt land. Vi saknar dock de försvarsgarantier som krävs för att försvara vårt land och som ett svenskt medlemskap i Nato skulle innebära, vilket är mycket allvarligt.

Det säkerhetspolitiska läget förbättras inte av att västvärlden ej längre kan ta för givet att USA kommer att ta ett stort ansvar för säkerheten i Europa. Ryssland, Iran och Turkiet har flyttat fram sina positioner som en konsekvens av detta. Kina rustar militärt och vinner dessutom mark i förhållande till USA.

Samtidigt som det säkerhetspolitiska läget i Europa försämras, så kommer USA att behöva ägna mer av sin tid och kraft åt att hantera säkerheten i Asien framöver. Vi i Europa måste i högre grad vara beredda att ta ansvar för vår egen försvars- och säkerhetspolitik.

Arktis

Arktis ökar snabbt i betydelse, både militärt och ur klimatsynpunkt. Vi ser redan i dag att isen i de arktiska områdena smälter. Det öppnar upp nya handelsvägar men utlöser samtidigt en stormaktskonkurrens om kontrollen av dessa och om de naturresurser som finns i Arktis. Dessutom är Arktis av betydelse för såväl basering av kärnvapenmissiler som skydd mot sådana. Sammantaget talar detta för en ökad militarisering av regionen på sikt.

En avsevärd del av världens ännu icke upptäckta förekomster av olja och gas finns i Arktis. Militärt har Arktis under mycket lång tid varit av strategisk betydelse för Ryssland genom att huvuddelen av Rysslands kärnvapenbestyckade ubåtar har sina baser på Kolahalvön. Under den senaste tiden har Ryssland också valt att bygga ut sin militära närvaro i Arktis genom nya baser på bl.a. Nysibiriska öarna, Novaja Zemlja, Frans Josefs land och Severnaja Zemlja. Till detta kommer Rysslands prioritering av

kärnvapen inom ramen för sin pågående militärreform. Sammantaget är det tydligt att intresset för det arktiska området inte kommer att minska, tvärtom.

Issmältningen gör att Arktis inom något decennium kommer att vara isfritt väsentliga delar av året, vilket gör att de ekonomiska aktiviteterna kommer att tillta snabbt. Det gäller sjöfart, fiske samt olje- och gasutvinning. När Arktis kan utnyttjas fullt ut för sjötransporter kommer transportsträckan från Japan, Sydkorea och norra Kina till Europa att förkortas med ca 40 %, vilket ger stora ekonomiska vinster.

För USA:s del är Arktis viktigt för skydd mot interkontinentala robotar. Flertalet länder som på något sätt har eller gör anspråk på delar av Arktis idag har någon form av militär aktivitet i området.

Av dessa anledningar ser vi positivt på att den svenska Arktisstrategin betonar vikten av att Arktis ska vara ett lågspänningsområde.

Sverige ska fortsättningsvis aktivt arbeta med relationerna inom Arktiska rådet och samtidigt bevaka potentiella frågor rörande klimat, naturresurser och säkerhetspolitik som sannolikt kommer att tillta i en nära framtid.

EU:s försvarssamarbete och Nato

Det är i grunden positivt att EU stärker sitt engagemang på försvarspolitikens område. Det permanenta strukturerade samarbetet (Pesco) kan bidra till att utveckla unionens operativa förmåga att genomföra militära krishanteringsuppgifter.

De frågor som EU-samarbetet bör beröra gäller militär forskning och utveckling av försvarsmateriel, asymmetrisk (icke-konventionell) krigföring samt effektivisering av lednings- och samordningssystem för att underlätta trupptransporter mellan medlemsländer och EU-gemensamma försvarsinsatser.

Sverige ska även i fortsättningen ha beredskap att bidra till militära insatser i EU:s regi och ska vara drivande i arbetet för att utveckla EU:s krishanteringsförmågor. Kristdemokraterna förespråkar dock inte något EU-försvaret med en EU-armé eller andra militära styrkor.

Kristdemokraterna förespråkar istället ett svenskt medlemskap i försvarsalliansen Nato. Fram till dess att medlemskapet är ett faktum ska samarbetet med Nato vara öppet och nära. Vi välkomnar att samarbetet under de gångna åren har förstärkts inom ramen för Sveriges engagerade partnerskap med Nato.

Sveriges uttryckta solidaritetsförklaring som riksdagen har antagit medför att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-medlemsland eller nordiskt land. Som land förväntar vi oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.

Den svenska säkerhetsdoktrinen bygger på att vi ska få hjälp i händelse av ett angrepp. Lissabonfördragets paragraf 42.7 anger tydligt att alla EU-länder förbinder sig att solidariskt stödja varandra i händelse av ett militärt angrepp. Trots att viktiga framsteg har gjorts, särskilt i försvarssamarbetet med Finland och inom Nordefco, så saknar Sverige fortfarande tillräcklig förmåga att ge och ta emot stöd samt trovärdiga försvarsgarantier att lita på. Vi behöver därför snarast skaffa oss förmåga att både ge och ta emot militärt stöd, och vi behöver också ett svenskt medlemskap i Nato.

En helt grundläggande förutsättning är att vi kan skydda de områden och platser dit hjälpen kan anlända. Det innebär bland annat ett omfattande luftvärnsskydd, en god

bevakningsorganisation och inte minst förmåga att hindra en angripare från att med markstridsförband ta sig till området innan hjälpen anlant. Det senare är sannolikt en fråga om veckor till månader med de resurser Nato bedöms ha under de närmaste åren.

Internationella insatser

Försvarens engagemang i internationella insatser stöds av Kristdemokraterna. Det handlar om att vi vill vara med och ta ansvar för våra medmänniskor utomlands, men också om att internationella insatser ger erfarenheter och färdigheter som innebär en ökad förmåga att försvara Sverige.

Parallellt med ett starkare nationellt försvar är det viktigt att arbetet med ansvarsfulla internationella insatser fortsätter. Att värna Sveriges territoriella integritet ska vara Försvarens första prioritet men att stå upp för mänskliga rättigheter internationellt och omsätta detta i praktiken är också prioriterade frågor. Det är därför av stor vikt att Sverige kan ställa svensk personal till förfogande för freds- och säkerhetsfrämjande samt konfliktförebyggande verksamhet inom ramen för exempelvis Nato, FN, EU och OSSE.

Sverige har bidragit till koalitionen mot Islamiska staten genom ett militärt utbildningsbidrag i Irak. Vi har dessutom värdefulla insatser i Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken – bara för att nämna några exempel.

Kristdemokraterna anser att Sverige måste vara berett att göra mer när det kommer till internationella insatser. Det får inte råda några som helst tvivel om var Sverige står i dessa frågor. Kampen för frihet, demokrati och människovärde får aldrig upphöra och ska föras både här hemma i Sverige och utomlands. Försvarens insats i Afghanistan 2002–2021 har haft en avgörande betydelse för främjandet av dessa värden. Det svenska stödet har gjort skillnad, inte minst för alla de flickor som kunnat återvända till skolan. Nu måste det internationella samfundet se till att dessa strävanden inte har varit förgäves.

Regimen i Iran har gång på gång visat omvärlden att man inte skyr några medel i och med sina fartygskapningar. Sverige behöver vara berett att bidra till den europeiska marinas skyddsstyrka som formerats i Hormuzsundet för att försvara den fria världshandeln och öka tryggheten i området.

Kristdemokraternas förstärkning av försvaret

För att försvarsförmågan ska stärkas på ett tillräckligt sätt behöver försvaret ökade resurser och därför har Kristdemokraterna varit pådrivande för att öka försvarsanslaget.

Förbandsverksamheten och beredskapen måste förstärkas. Det gäller att skapa förutsättningar för att ta emot fler värnpliktiga, rekrytera officerare och utöka materielanskaffningen för att olika typer av förband ska kunna utvecklas enligt intentionerna i Värnkraft. Försvarens logistiska organisation behöver förstärkas och ökade satsningar på forskning och utveckling är nödvändiga.

En förbättring av den civila beredskapen behövs dessutom avseende energi- och livsmedelsförsörjning, liksom återskapandet av en civil ledningsorganisation. Kristdemokraternas och Moderaternas satsning på försvaret bäddade för den förstärkning av

Försvarsmaktens organisation som inleddes år 2020 och som nu fullföljs i enlighet med det nya försvarsbeslutet, som löper till 2025. Det är dock vår bedömning att Sverige behöver nå 2 procent av BNP i försvarsanslag senast år 2030 för att kunna nå en trovärdig försvarsförmåga.

Vid Natotoppmötet i Wales 2014, efter den ryska annekteringen av Krim och aggressionen mot Ukraina, fastslogs att medlemsländernas försvarsanslag ska vara minst 2 procent av BNP. Då var det bara USA, Storbritannien och Grekland som uppnådde ett sådant krav. Sedan dess har Estland, Lettland, Litauen, Polen, Frankrike, Rumänien och Norge nått målen. Även Finland ser ut att passera 2 procent under 2021.

Försvarsanslaget ska i enlighet med försvarsbeslutet höjas till 89 miljarder kr, beräknat i 2020 års penningvärde, motsvarande 1,5 procent av BNP, fram till 2025. Detta är ett viktigt delmål på väg vidare upp mot 2 procent av BNP under nästa försvarsbeslutsperiod.

Upprustning tar tid och försvaret kräver långsiktighet. Tyvärr saknar regeringens politik och finansiering det tioårsperspektiv som Försvarsberedningen och Försvarsmakten menar behövs. Det är avgörande för att kunna nå 2 procent av BNP och för att skapa en stabil planeringsgrund för Försvarsmakten.

Under innevarande försvarsbeslutsperiod 2021–2025 tillskjuts fem miljarder kr i ökade anslag till det militära försvaret årligen. Det är bra, men det räcker inte. För att uppnå Försvarsberedningens förslag i sin helhet måste anslagstrappan fortsätta med 5 miljarder per år även år 2026 och 2027. Om regeringen inte är beredd att skapa ett brett stöd för försvarsbeslutet och föra en diskussion om tillskott för att förverkliga helheten i Försvarsberedningens förslag, så kommer Kristdemokraterna att via riksdagen driva denna nödvändiga förstärkning.

Totalförsvaret

För att säkerställa bibehållna samhällsfunktioner vid ett skymningsläge är totalförsvarets alla bitar absolut nödvändiga. Det gäller både militärt och civilt försvar. Under alltför många år har arbetet med att planera för totalförsvaret dock uteblivit. Förberedelserna har varit sparsamma eller obefintliga och möjligheterna att upprätthålla någon form av civilt försvar vid en kris är idag mycket små, om några alls.

Det civila försvaret består av samverkan mellan Försvarsmakten och ett antal samhällsfunktioner, organisationer, institutioner och företag. Den återupptagna planeringen för det civila försvaret går för långsamt och behöver intensifieras och påskyndas. I detta arbete är det angeläget att lärdomar och resurser från arbetet med skydd mot olyckor och krisberedskap också används i planeringsarbetet för det civila försvaret.

Målet med det civila försvaret ska vara att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp. Detta bygger in en robusthet i samhället som gör att samhället kan upprätthålla vissa funktioner trots ett försämrat säkerhetsläge.

Då omvärldsläget de senaste åren förändrats till det sämre finns det ett behov av att intensifiera och påskynda planeringen och förberedelserna för det civila försvaret. Det finns behov av att utveckla samhällets förmåga att stödja Försvarsmakten vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Försvarsmakten har kompetenser och resurser som kan spela en viktig roll vid olika typer av påfrestningar på samhället, till exempel naturkatastrofer, terrorhandlingar och allvarliga olyckor.

Under lång tid har det funnits en uttalad tveksamhet såväl på politisk nivå som bland andra myndigheter i fråga om att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret. Nedmonteringen av de militära och civila staber som hade att samverka i krig, har lett till att kunskapen om Försvarsmaktens olika möjligheter att stödja det civila samhället till stor del försvunnit.

Detta innebär att dessa befintliga statliga resurser riskerar att bli outnyttjade i situationer där de skulle kunna göra stor nytta, att olika myndigheter anskaffar system där likartade system redan finns i Försvarsmakten och att det byggs upp parallella kompetenser inom statsförvaltningen samt att underhållskostnaderna för olika system blir höga genom att materielanskaffning och underhåll inte samordnas mellan civila myndigheter och Försvarsmakten. Effekten av eventuella insatser blir också lägre genom att berörda civila myndigheter inte övat ihop med olika komponenter ur Försvarsmakten och därmed inte vet hur resurserna skulle kunna utnyttjas på bästa sätt.

I Försvarsmakten finns bland annat nedanstående resurser och kompetenser, vilka borde kunna utgöra en del av samhällets beredskap vid allvarliga hot, olyckshändelser och katastrofer.

Försvarsmakten disponerar ett femtiotal helikoptrar. Vissa är optimerade för eftersökning och räddning av personer såväl över land som över vatten. Helikoptrarna av typen Blackhawk har kommit att utgöra en betydande transportresurs för att snabbt flytta t.ex. personal och materiel till ett område där lokala myndigheters resurser måste förstärkas. Vissa av helikoptrarna är utrustade för medicinska uppdrag och har bistått sjukvården under coronapandemin. De skulle även kunna bidra vid större olyckor när den civila organisationen för ambulanshelikoptrar är otillräcklig.

Den stora transportkapacitet som finns i form av Försvarsmaktens transportflygplan är också en resurs som i avsevärt större utsträckning skulle kunna planeras in i samhällets beredskapsåtgärder när det gäller olika typer av icke-militära hot.

Ingenjörsförbanden har fordon som är optimerade för att kunna arbeta under extremt ogynnsamma förhållanden, exempelvis med att röja vägar eller rasmassor. De har också personal som är specialutbildad för att hantera och desarmera olika typer av bomber och sprängladdningar.

Vid många garnisoner finns speciella, terränggående, skyddade bärgningsfordon med en kapacitet överstigande de flesta civila bärgningsbilar, som skulle kunna vara ett bidrag i situationer där sådana egenskaper vore värdefulla.

Försvarsmaktens olika typer av bepansrade personaltransportfordon skulle kunna utgöra en värdefull resurs för polisen vid insatser där det föreligger stor risk för att personalen skulle kunna bli beskjuten, till exempel vid ingripande mot terrorister.

Försvarsmaktens rörliga stabsförband som har förmågan att snabbt samordna olika verksamheter i stor skala skulle kunna vara ett stöd för olika civila chefer, t.ex. en kommuns räddningsledare, i händelse av en katastrof.

Försvarsmaktens personal är generellt sett en i många stycken outnyttjad resurs, med undantag av hemvärnet som redan i dag ger ett viktigt bidrag till det civila samhällets säkerhet. Vissa av specialförbanden skulle kunna utgöra en förstärkningsresurs till polisens nationella insatsstyrka.

Många förband skulle kunna utgöra en resurs om det uppstod ett behov av att förstärka bevakningen av känsliga objekt, till exempel större flygplatser vid ett allvarligt

terroristhot. Det stora problemet är i grunden inte bristande lagstiftning eller författningsstöd eftersom myndigheter har rätt att begära stöd från varandra. Problemet är snarare olika myndigheters tendens att vilja skaffa egna resurser för alla tänkbara eventualiteter. Detta leder till en misshushållning med statens medel och inte sällan till en osund, effektminskande, rivalitet mellan myndigheter.

En annan faktor som bidrar till att Försvarsmaktens resurser riskerar att bli outnyttjade i situationer där de skulle kunna göra stor nytta är att det inte genomförs några mer omfattande samövningar, alltså praktiska övningar där olika myndigheter på ett handfast sätt får tillfälle att lära sig om Försvarsmaktens olika förmågor.

Riksdagen gav i ett tillkännagivande år 2017 regeringen i uppdrag att göra en översyn av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner och verksamhet, att se över de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till resten av samhället och att omorganisera de regionala staberna. Det är positivt att översynen om hur Försvarsmakten kan vara övriga samhället mer behjälplig vid krissituationer har påbörjats och den bör utvecklas vidare.

De fyra regionala staber som har upprättats för att utöva territoriell ledning och förbättra samverkan mellan civila och militära myndigheter bör ges uppgiften att initiera en ökad övningsverksamhet där kvalificerade militära resurser ställs till andra myndigheters förfogande för att bidra vid naturkatastrofer, stora olyckor eller andra händelser som kan påverka människors säkerhet.

Det är inte heller osannolikt att en ökad samverkan med civila myndigheter i form av beredskapsövningar och beredskapskontroller skulle kunna vara en motivationshöjande faktor för de soldater som ska tjänstgöra under lång tid i Försvarsmakten och som finner övningar av annan karaktär än rent militära stimulerande. Likaså skulle civila myndigheters kunskap och förståelse rörande Försvarsmaktens verksamhet och förmågor bidra till att öka deras möjligheter att stödja Försvarsmakten i händelse av krig.

Försvaret

Det nuvarande försvarsbeslutet, som löper 2021–2025, syftar i stor utsträckning till att öka bredden och volymen i krigsorganisationen.

Det är av största vikt att även den andra av Sveriges två brigader blir krigsanvändbar i närtid genom att den bemannas och utrustas fullt ut samt att den övas. Det var bara den ena, bättre, brigaden som övades under Aurora. Senast 2030 ska Sverige ha tre helt klara brigader och också ha satt upp de två stridsgrupper som är avsedda att försvara Stockholm respektive Gotland.

Många andra problem behöver också lösas. Personalbristen inom Försvarsmakten måste åtgärdas för att vi ska kunna fylla och utöka antalet förband, bl.a. genom att värnplikten och antalet reservofficerare utvecklas mot större volymer. Luftvärnssystem behöver komma på plats för att skydda t ex flygstridskrafternas baser och möjligheten till kvalificerade övningar inom Försvarsmakten måste stärkas. Försvarets struktur måste säkerställa att det finns goda möjligheter att utveckla personalens kompetens och att det förebyggande arbetet mot diskriminering och trakasserier ges prioritet. Detta är viktigt för att få den rekryterade personalen att stanna inom organisationen. Särskilt

viktigt är det att åtgärder vidtas som förmår fler kvinnor att stanna kvar och göra karriär i Försvarsmakten.

Försvaret ska ha förmåga att försvara hela Sverige och ha särskild kapacitet att på ett fullgott sätt försvara strategiskt viktiga platser som exempelvis Gotland och Stockholm. Marinen bör förstärkas så att den kan säkerställa skydd av importsjöfart och mottagande av utländsk hjälp i anslutning till västkusten samtidigt som den kan genomföra sjöstrid på ostkusten. Ubåtssystemet bör utökas för att säkerställa både tillgänglighet och rationell drift. Flygstridskrafterna behöver förstärkas och ges förmåga att kraftsamla. En viktig del där är att förstärka bassystemet, något som också skulle öka möjligheterna att samverka med andra länder, t.ex. Finland.

En större krigsorganisation kommer att kräva nya förbandsorter och ett utökat antal grundutbildade soldater, vilket kommer att förstärka förmågan och skapa förutsättningar för en stärkt försvarsförmåga framgent.

I enlighet med försvarsbeslutet har två regementen återupprättats i grundorganisationen. Det handlar om Norrlands dragonregemente (K 4) i Arvidsjaur samt Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) i Göteborg. Ett tredje, Dalregementet (I 13), återinvigs inom kort.

Därtill tillkommer två regementen för utbildning av territoriella förband. Det gäller en artilleribataljon i Kristinehamn/Villingsberg och ett infanteriregemente med placering i Sollefteå/Östersund. Därutöver har Luftstridsskolan i Uppsala ombildats till Upplands flygflottilj (F 16), vilket är ett viktigt besked, inte minst eftersom det förstärker försvaret av Stockholm. Kristdemokraterna har varit pådrivande för en flygflottilj med två divisioner Jas Gripenplan i Uppsala senast till år 2030.

Den nya krigsorganisationen innebär ett utökat personalbehov. Det totala antalet befattningar i krigsorganisationen bedöms öka till ca 90 000 personer, inklusive hemvärn och civilanställda, jämfört med ca 60 000 personer år 2020. Mellan 2020 och 2024 väntas en fördubbling av grundutbildningsvolymerna ske, från ca 4 000 personer upp till 8 000 personer.

Försvarsmaktens personalförsörjningssystem behöver därför fortsatt bygga på en kombination av värnpliktiga och anställda soldater. Kristdemokraterna välkomnar den sortens personalförsörjningssystem eftersom vi menar att det förser Försvarsmakten med både professionalitet i form av yrkessoldater och volym i form av värnpliktiga.

Den nuvarande försvarsmaktsstrukturen har dock i alltför många avseenden misslyckats med att tillgodose personalens behov av stimulans och kompetensutveckling.

En av de absolut största orsakerna till detta är bristen på möjlighet att hålla kvalificerade övningar. Detta grundar sig i bristen på övningsfält godkända för övning och tillgång till fungerande materiel men framförallt också ekonomiska resurser.

Kristdemokraterna vill prioritera möjlighet till fler kvalificerade övningar med förband och att officersutbildningen har tydligt sikte på att utveckla officerarnas kärnkompetens – att leda väpnad strid och till detta relaterad verksamhet.

Utöver detta behövs satsningar på anskaffning av ny ändamålsenlig materiel som lastbilar, vissa specialfordon, lednings- och sambandsmateriel, ammunition och personlig utrustning.

Inför övningen Aurora 17 blev det väldigt tydligt att Försvarsmakten är alldeles för beroende av stöd från det civila samhället för att snabbt kunna komma igång med försvarsoperationer. Metoderna för att komma tillrätta med detta kan vara flera, bland annat att Försvarsmakten återskapar en viss egen lagerhållning och att man sluter

kontrakt med civila leverantörer som håller vissa lager för Försvarsmaktens behov. Sannolikt talar vi om en kombination av flera olika modeller.

Coronapandemin har visat vikten av att ha beredskap när kriser kommer. Stort ansvar vilar på regionerna som måste börja planera för vad som föreskrivs i lagen om åtgärder vid extraordinära händelser, men staten behöver även ta ett större ansvar för att upprätta nationella beredskapslager.

Den förstärkning inom logistik som sker, för att få hela logistikkedjan att fungera, välkomnas av oss kristdemokrater. Detta inbegriper försörjning när det kommer till livsmedel, ammunition, reparationsresurser, sjukvårdstjänst och transporttjänst. Det kräver också anskaffning och lagerhållning av ammunition, reservdelar, drivmedel, läkemedel och hållbara livsmedel inklusive möjligheten att hantera inhemska färskvaror.

Det är också bra att hemvärnet utvecklas ytterligare för att kunna lösa mer kvalificerade uppgifter än vad som är fallet idag. Sverige är stort. Även om det sker förstärkningar av armén, marinen och flygvapnet kommer detta inte att innebära militär närvaro över hela landet. Hemvärnet måste därför tillföras mer avancerade vapen och såväl utbildningssystem som rekrytering behöver modifieras för att hemvärnet ska kunna lösa sina framtida uppgifter.

Kristdemokraterna anser att Försvarsmaktens arbete måste granskas och analyseras i större utsträckning, inte i syfte att ifrågasätta myndighetens verksamhet, utan i syfte att granska medel och måluppfyllelse. Kristdemokraterna har föreslagit att detta bör göras av en särskild myndighet varje eller vartannat år och under stor transparens. Granskningen bör exempelvis inkludera vilken tillgänglighet av system och förband landets försvarsmakt har, tillgänglighet till flygplan, fartyg och personal men också antalet gånger som incidentberedskapen startat. Detta görs idag framgångsrikt i Tyskland och även i viss utsträckning i de baltiska länderna. Det är positivt att regeringen avser att inrätta en myndighet för utvärdering och uppföljning av totalförsvaret.

Markstridskrafterna

Det finns mycket konkreta skäl till att Kristdemokraterna driver på för ökade försvarsanslag och att vi på sikt ska nå tvåprocentmålet för försvarsanslaget.

Försvarsbeslutet för 2021–2025 innebär att arméns krigsorganisation stärks genom att befintliga förband omorganiseras och tillförs resurser samt att nya krigsförband inrättas. Kärnan ska vara tre mekaniserade brigader, en reducerad motoriserad brigad samt en förstärkt mekaniserad bataljon på Gotland.

Beslutet innebär också en förstärkning av arméförbanden på Gotland. En allsidigt sammansatt mekaniserad enhet med luftvärn och indirekt eld kommer att placeras på Gotland. Utöver det behöver försvaret av Gotland förstärkas med territoriella förband.

Genom en återinförd divisionsledning kan huvuddelen av arméns krigsförband kraftsamlas i en operativ riktning samtidigt som fler brigader möjliggör att armén initialt kan grupperas för att kunna möta ett väpnat angrepp i flera geografiska riktningar samtidigt.

I och med att det nationella försvaret åter blivit en huvuduppgift för Försvarsmakten bör förbanden organiseras så att de är snabbt gripbara och alla nödvändiga system ingår i förbandet från början. Förbanden ska också regelmässigt öva tillsammans. Denna princip bör gälla upp till brigadnivå. Bland annat innebär det att alla komponenter som

ingår i en brigad, exempelvis manöverbataljoner, artilleri och luftvärn, mobiliseras i samma geografiska område.

För att med rimlig säkerhet kunna möta en angripare i de mest prioriterade områdena och kunna föra strid tillräckligt länge för att hinna ta emot eventuell utländsk hjälp anser Kristdemokraterna att dagens två brigadekvivalenter, som inte är samövade brigader, i framtiden ska utökas till fem kompletta brigader. Det är därför angeläget att det pågående arbetet med att utveckla Södra skånska regementet – P 7 (Revingehed), Skaraborgs regemente P 4 (Skövde) och Norrbottens regemente – I 19 (Boden) till brigadregementen ges hög prioritet. Därutöver bör förberedelser vidtas för att vid två garnisoner påbörja uppsättandet av ytterligare två brigader. Operativa skäl talar för två områden när det gäller dessa förband: Dalarna och Södermanland eller Östergötland.

I fallet Dalarna skulle det innebära ett förband som kan ges vinterutbildning och därmed vara en förstärkningsresurs för övre Norrland, men det skulle också kunna verka i riktning mot Stockholm. Dessutom skulle förbandet vara en viktig resurs för att öka säkerheten i att eventuella Natoförstärkningar från Norge (Trondheimområdet) skulle kunna tillföras. Älvdalens övnings- och skjutfält utgör också mycket bra övningsterräng där mycket av förbandets verksamhet skulle kunna bedrivas.

En återskapad brigad i Södermanland eller Östergötland skulle innebära att det fanns ett förband som snabbt skulle kunna förstärka försvaret av Stockholm eller ingripa mot ett angrepp riktat mot östkusten.

En förstärkning av markstridskrafterna i Stockholmsområdet bör fortsatt ges prioritet. Dessa ska ha förmåga att försvara huvudstaden i ett inledande skede av ett angrepp, i väntan på att förband från andra delar av Sverige hinner tillföras. Därutöver behöver speciella åtgärder vidtas för att, så långt möjligt, bemanna stridskrafterna på Gotland med lokalrekryterad personal, då möjligheterna att föra resurser till ön när väl ett angrepp inletts får betraktas som ytterst begränsade.

Även med ovan föreslagna förstärkningar av markstridskrafterna kommer det att saknas en komponent för att på marken snabbt möta en angripare i oväntade riktningar. I utlandet, bland annat i Finland, finns redan idag långräckviddiga artillerisystem med skottvidder på upp till hundra kilometer. Sådana system skulle ge oss möjligheter att tidigt påverka en angripare som luftlandsätter eller landstiger i ett ”trupptomt” område. Exempelvis skulle ett förband med sådana långräckviddiga system grupperat på t ex Djurgården i Stockholm kunna påbörja bekämpning av eventuella luftlandsättningar på Arlanda, Skavsta eller Ärna (Uppsala), eller också landstigningar i Norrtälje, Nynäshamn eller Oxelösund inom 15–20 min. Tillgång till sådana system skulle till del lösa det eviga problemet i ett till ytan så stort land som Sverige med hur man tidigt kan påverka en angripare innan vi hinner dit med andra markstridsförband.

Kopplat till införande av denna typ av långräckviddiga system bör det skapas en mycket lättroblig, helikopterburen, styrka med hög beredskap som snabbt kan flygas in till ett hotat område och där fungera som ”eldledare” till dessa system, men även för att leda in flyginsatser, egna som eventuella allierades. Som ett led i moderniseringen av markstridsförbanden är förmågan att utnyttja drönare för bland annat spaningsuppgifter och förmågan att bekämpa fiendens drönare av vital betydelse.

Frågan om långräckviddigt luftvärn tas upp under flygstridskrafterna. För internationella uppgifter plockas förband med önskvärda egenskaper ihop från brigaderna eller andra enheter så att de passar den då aktuella uppgiften.

Sjöstridskrafterna

Frånvaron av ett kvalificerat luftvärnsrobotsystem på våra ytstridsfartyg har kraftigt begränsat deras förmåga att lösa flera uppgifter. Bland annat har de inte kunnat eskortera transporter till sjöss i en situation där det föreligger ett lufthot. Detta håller nu på att åtgärdas med robotluftvärn och moderna sjömålsrobotar.

Det lilla antalet fartyg skapar ett operativt problem genom att vi skulle tvingas att välja att basera i praktiken hela flottan på antingen västkusten – för att skydda importsjöfart mot bland annat ett eventuellt ubåtshot, eller i Östersjön – för att bidra till att skydda fastlandet och Gotland. Antalet stridsfartyg bör därför utökas till en nivå där det är möjligt för flottan att verka på väst- och ostkusten samtidigt. Förmågan att hantera ett ubåtshot är speciellt viktig då det kan vara aktuellt även i situationer då det inte föreligger en öppen konflikt. Ubåtsinsatser kan genomföras anonymt i en krissituation för att exempelvis utöva påtryckningar.

För att kunna utnyttja fartygsförbandens rörlighet är det viktigt att de har möjligheter att snabbt ombasera från en kuststräcka till en annan. Den nu existerande basorganisationen innebär i det avseendet stora begränsningar. Ubåtar bedöms även i framtiden vara ett mycket effektivt vapen som det är svårt för en motståndare att bekämpa. Då en operation mot den södra delen av Sverige alltid kommer att innebära sjötransporter för en angripare bör våra möjligheter att agera med ubåtar säkerställas.

Flottans fartyg ska vara bemannade med kontinuerligt tjänstgörande personal för att kunna upprätthålla en hög beredskap. Det är måttligt personalkrävande system men har en ”hög profil” – synlighet – med vilken vi, i en krissituation, kan markera att vi både kan och avser att hävda vår suveränitet.

Sammantaget innebär detta att antalet ytstridsfartyg på sikt bör utökas med i storleksordningen fyra till sex, antalet minjaktfartyg bör fördubblas, antalet ubåtar bör utökas till minst sex, helst åtta, och basresurserna i Stockholmsområdet och på västkusten behöver kraftigt förstärkas.

Utökade baseringsmöjligheter innebär också ett ökat behov av att skydda baseringsområdena. Ytterligare en tredje amfibiebataljon bör organiseras med huvudinriktning att uppträda i Stockholmsområdet och stödja det finländska försvaret av Åland.

Den sedan 2016 reaktiverade kustrobotförmågan bör också utökas, och omsättas, för att säkerställa att vi har ”överlappande” möjligheter att bekämpa sjömål men också för att kunna täcka upp i en riktning när andra sjömålsbekämpningssystem kraftsamlas i en annan riktning.

Luftstridskrafterna

Kännetecknande för flygstridskrafterna är deras förmåga att intermittent kunna utveckla hög effekt och deras mycket stora rörlighet. Det gör att flygstridskrafter är oundgängliga för att försvara ett land med Sveriges yta och de stora havsområden som omger landet. Ytterligare leveranser av Jas E bör tillkomma. På sikt behöver flygvapnet ges förutsättningar att kunna sätta upp i storleksordningen åtta stridsflygdivisioner, där huvudflygbaserna skulle vara Ronneby, Såtenäs, Uppsala och Luleå.

En akilleshäla i dagens flygsystem är det begränsade antalet flygbaser. Baser är sårbara och hotas av flera typer av stridsmedel, flyganfall, robotanfall och sabotage. För att skapa ett rimligt skydd mot dessa hot krävs kvalificerade långräckviddiga luftvärnsystem, möjligheten att sprida flygplanen på många baser och ett väl fungerande skydd

på marken. Finns inte samtliga dessa komponenter är risken stor att flygplanen aldrig kommer till verkan – de blir utslagna på marken.

Utvecklingen av långräckviddiga luftvärnssystem för att skydda större områden – såsom flygbaser, flottans basområden, befolkningscentra och vital infrastruktur – pågår, men i begränsad omfattning. Fyra kvalificerade enheter, var och en med flera utskjutningsanordningar, bör ge möjlighet att skydda övre Norrland, Mälardalen, södra Sverige och Gotland samtidigt.

Dessa långräckviddiga system bör ingå som en del i flygstridskrafterna då deras insats skulle vara mycket nära knuten till flygförbandens verksamhet.

Det nuvarande antalet basförband tillåter bara att ett begränsat antal flygbaser kan betjänas. Det försvårar bland annat utnyttjandet av civila flygplatser som reservbaser. Speciellt problematisk vore situationen om flygstridskrafterna skulle behöva kraftsamlas till östra Mellansverige eller Norrland. Basorganisationen bör förstärkas med inriktningen att varje flygdivision (ca 12–15 flygplan) kan ges ett spritt basområde med flera start- och landningsmöjligheter för att möjliggöra att flygstridskrafterna kan kraftsamlas till olika landsändar. Sammantaget innebär det minst en tredubbling av flygvapnets basorganisation jämfört med nivåerna under föregående försvarsbeslutsperiod.

Det begränsade antalet radarspanings-/stridsledningsflygplan, två stycken, gör det omöjligt att bedriva en kontinuerlig kvalificerad övervakning av Östersjön. Den förmågan bör utökas. Här kan dock olika tekniska lösningar vara tänkbara, bland annat en anskaffning av kvalificerade ”drönare” med stor uthållighet som skulle möjliggöra övervakning 24 timmar per dygn året om.

Bristen på en bred palett av vapen för att bekämpa markmål gör att flygstridskrafternas förmåga att bekämpa markmål är begränsad. Detta måste ses som speciellt allvarligt med hänsyn till den lilla volymen egna markstridsförband; de kan inte vara överallt. Att flygstridskrafterna kommer att tillföras långräckviddiga vapen för markmålsbekämpning är något vi välkomnar.

Transportflygsresurserna utgör en viktig del vid såväl kraftsamling som försörjning av stridskrafterna, i såväl det nationella försvaret som internationella insatser. Ju färre förband vi disponerar, desto viktigare blir det att kunna genomföra strategiska och operativa omgrupperingar snabbt. Transportflygresurserna bör långsiktigt vidmakthållas på minst nuvarande nivå. Med hänsyn till såväl behoven av civil flygräddning som flygräddningsberedskap vid militär flygverksamhet bör det övervägas om flygräddningstjänsten borde återföras till flygvapnet. Här kan det också finnas ekonomiska fördelar kopplade till flygvapnets övriga helikopterverksamhet.

Strategi för materielförsörjningen

Försvarsindustrin är ett viktigt nationellt intresse. Våra nära samarbetspartners Norge och Finland har klart uttalade strategier för att utveckla sin egen försvarsindustri för att tillgodose speciella nationella behov.

I det finländska fallet är t.ex. industrins roll i kris- och konfliktsituationer en viktig inflytelsefaktor. Sammantaget innebär detta att försvarsindustrier aldrig kommer att arbeta på en fullt ut konkurrensutsatt marknad.

Sverige saknar i dag en sammanhängande försvarsindustristrategi där säkerhetspolitiska överväganden, försvarsindustrins roll i det nationella försvaret, dess roll som internationell samarbetspartner samt Sveriges teknologiska möjligheter vägs samman. Regeringen har dock påbörjat arbetet med att ta fram en sådan strategi, som kommer att redovisas under 2022. Det är mycket angeläget att en sådan strategi utarbetas. Viktiga komponenter i en sådan strategi bör vara: Hur säkerställer vi tillgången till utländsk försvarsmateriel även vid kriser och konflikter i vår omvärld och i situationer då betalning i form av pengar är av underordnad betydelse, dvs. då främst försvarsmateriel efterfrågas? Inom vilka försvarsrelaterade teknologiområden kan vi till rimliga kostnader upprätthålla en hög och internationellt konkurrenskraftig nivå och därmed vara en internationellt intressant samarbetspartner? Hur säkerställer vi en nära samverkan mellan Försvarmakten och försvarsindustrins kompetenser i kris- och krigssituationer? Hur verkar vi för ett utökat nordiskt och europeiskt samarbete inom försvarsindustriområdet?

Varje land har rätt till självförsvar. Det finns situationer där bruket av vapenmakt kan vara det enda sättet att avvärja humanitära katastrofer. Sverige är beroende av att kunna importera vapen eller delar till vapensystem för att vi ska kunna försvara vårt land och för att vi ska kunna delta i fredsskapande operationer. På samma sätt är andra länder beroende av import av försvarsmateriel för att kunna lösa samma uppgifter. Att vi själva skulle tillverka alla de olika system som Försvarmakten behöver för att kunna lösa sina uppgifter är såväl ekonomiskt som tekniskt omöjligt.

Problemet är att se till att sådan försvarsmateriel som vi tillverkar eller är med och utvecklar tillsammans med andra inte kommer i händerna på regimer eller grupper som inte delar våra värderingar avseende demokrati och mänskliga rättigheter. Den internationalisering som sker inom alla områden, även av tillverkning och utveckling av försvarsmateriel, gör att denna fråga inte enbart är ett svenskt nationellt problem, utan ett problem som behöver beaktas inom ramen för olika internationella organisationer som FN, EU och Nato.

Enligt dagens krigsmateriellag får tillstånd enbart ges om exporten är till fördel för svensk försvars- och säkerhetspolitik. Exporten får inte ske till krigförande länder och inte leda till att mänskliga rättigheter kränks. Sverige skiljer därför på försvarsmateriel för strid och övrig försvarsmateriel.

Underrättelsetjänst

Traditionellt har utrikesunderrättelsetjänsten varit ett område som i första hand hanterats av den militära underrättelsetjänsten (Must) och Försvarets radioanstalt (FRA). När det gäller exempelvis organiserad brottslighet har polisen och tullen kraftigt utökat sitt samarbete såväl inom ramen för EU som tillsammans med enskilda utländska polisorganisationer. Flera av de hot som finns rörande internationell terrorism och internationell droghandel, som i båda fallen kan ha beröringspunkter till vårt deltagande i fredsoperationer, berör flera myndigheter. Vår strävan att förhindra spridning av massförstörelsevapen kräver samverkan mellan flera svenska och utländska myndigheter, för att exempelvis identifiera och hindra försäljning av ”dual use”-teknologi. De områden där det är oklart vilken eller vilka myndigheter som borde ansvara för nödvändig inhämtning av information ökar.

Även om det sker en viss samverkan mellan de svenska myndigheterna i dag är risken stor att information som inhämtats av en myndighet inte kommer andra myndigheter till del, då man inte inser de andras behov av informationen. Likaså föreligger det en risk att flera myndigheter samtidigt bedriver likartad underrättelseinhämtning. Inom det område som skulle kunna benämnas ”politisk underrättelsetjänst” – t.ex. bedömningar av länders förmåga och vilja att skaffa sig massförstörelsevapen eller deras tänkbara agerande i internationella konflikter – sker det i dag informationsinhämtning och analys vid ett flertal myndigheter. Detta behöver inte vara av ondo då olika perspektiv bidrar till en breddad bild och ett bättre beslutsunderlag. Det vore dock värdefullt om det fanns en organisation som hade ett tydligt mandat att brett inhämta och analysera information från utlandet, inte bara inom ett visst sakområde. Risken för att viktig information ”faller mellan stolarna” skulle därmed kunna minimeras.

Behovet av specifikt militär och polisiär underrättelseinhämtning kommer alltid att finnas och måste hanteras av personal med god kunskap inom dessa sakområden. Den måste fortsatt vara nära knuten till ansvariga myndigheters verksamhet.

De senaste åren har förändringar gjorts i olika steg i lagen om signalspaning och listan över vilka aktörer som kan inrikta signalspaning har utökats. Kristdemokraterna anser att det nu behövs ett helhetsgrepp om vilka aktörer som framöver ska ha rätt att kunna inrikta signalspaning. Behoven bör anpassas till rådande säkerhetsläge och eventuella brister bör hanteras.

Kristdemokraterna föreslår därför att det tillsätts en utredning som analyserar de behov av utlandsunderrättelser som krävs för att ge regeringen bästa möjliga underlag i dessa frågor. I utredningsdirektiven bör också principen om maktindelning ingå.

Cybersäkerhet

Vårt samhälle, liksom de flesta samhällen i världen, är och blir allt mer beroende av informationsteknik. Det kan gälla datorbaserad styrning och övervakning av viktiga samhällsfunktioner som t.ex. elförsörjning, vattendistribution, trafikreglering på vägar, järnvägar och i luften eller hantering av andra funktioner som betalningar, handel och information.

Flera gånger i veckan sker så pass allvarliga it-incidenter att de bedöms hota verksamheten hos svenska myndigheter.

Ett stort antal av incidenterna, eller inträngen, har varit av så allvarlig karaktär enligt MSB att de haft stor eller mycket stor inverkan på myndigheternas verksamhetskritiska tjänster.

En statlig aktör pekades av FRA ut som ansvarig för den mycket omfattande it-attacken Cloud Hopper mot Sverige 2017. FRA gick igenom hur en främmande stat infiltrerat företag och myndigheter genom tjänsteleverantörer. Skadlig kod hade placerats ut för att skapa en fjärrkontroll. Den främmande staten kunde via betrodna administratörskonton komma åt kunder hos tjänsteleverantörer, myndigheter, statliga bolag och industrier. Den främmande staten kom även åt deras nätverk. Därefter kunde den främmande staten ta den information som fanns.

Samma år redovisade FRA att Sverige varje månad utsätts för 10 000 cyberattacker från utländsk makt. Man berättade också att det finns cyberspioner som jobbar aktivt för att kunna slå ned Sveriges elförsörjning, någonting som exempelvis Ukraina utsattes

för när uppemot en kvarts miljon ukrainare blev utan ström en kall natt i mitten av december 2016. Vad detta skulle kunna få för konsekvenser i ett skymningsläge för svensk försvarsförmåga kan vi endast spekulera i.

Detta ska ses mot bakgrund av rapporten Informationssäkerhetsarbete på nio myndigheter, som Riksrevisionen släppte 2016. I denna rapport kommer myndigheten fram till att informationssäkerheten bör prioriteras högre och att dagens arbete med informationssäkerhet inte når upp till en godtagbar nivå.

Cyberangrepp kan få mycket omfattande följder för samhället, i vissa avseenden lika förödande som ett angrepp med konventionella vapen. Till skillnad från vad som är fallet vid konventionella angrepp kan det vara utomordentligt svårt att identifiera vem som står bakom ett cyberangrepp. Frågan uppstår också om man kan se cyberangrepp som en krigshandling som kan besvaras med konventionell vapenmakt. Sannolikt inte, då cyberattacker har en inbyggd osäkerhet som bl.a. gör att man sällan med säkerhet kan veta vem som ytterst initierat angreppet. Hot om cyberangrepp kan dessutom utnyttjas i utpressningssyfte – inte bara mot företag och organisationer utan även mot regeringar. Samhället måste därför ha en god förmåga att såväl möta direkta angrepp som avskräcka en eventuell angripare. Det kan bara ske på samma arena som hotet uppträder på – cyberarenan.

Systemet för informationssäkerhet, precis som det svenska krissystemet i övrigt, bygger på två grundprinciper: ansvars- och närhetsprincipen. Närhetsprincipen betyder att en kris först och främst ska hanteras där den inträffar av de närmast berörda och ansvariga. Ansvarsprincipen innebär att den som bedriver verksamheten i vanliga fall även är ansvarig i en krissituation. Om de lokala resurserna inte räcker till och om hanteringen av incidenten blir för omfattande kan statliga insatser bli aktuella. Genom att cyberhotet sällan kan avgränsas geografiskt eller till en enskild verksamhet innebär det att staten ofta kommer att spela en viktig, ibland avgörande, roll.

Det finns sex myndigheter i Sverige som har ett av regeringen utsett ansvar för informationssäkerheten i samhället. Dessa myndigheter ingår i Samverkansgruppen för informationssäkerhet (Samfi). Att benämna Samfi som Sveriges cyberförsvar vore inte korrekt. Den är först och främst inriktad mot Sveriges informationssäkerhet och hantering av it-incidenter. De myndigheter som ingår i Samfi är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Försvarsmakten (FM), Försvarets materielverk (FMV), Försvarets radioanstalt (FRA), Polismyndigheten, Säkerhetspolisen (Säpo), samt Post- och telestyrelsen (PTS). MSB har det främsta ansvaret för informationssäkerheten i Sverige. De övriga myndigheternas aktivitetsområden är främst av stödjande och förebyggande karaktär.

Ett problem med skyddet mot cyberhot är att mycket av infrastrukturen, handeln och andra funktioner är beroende av företag eller ägs av företag. Dessa är vinstdrivande och i vissa fall obenäpna att satsa stora medel i förebyggande syfte då det är svårt att värdera nyttan i förväg. Detta kan jämföras med kostnader för försäkringar eller för våra gemensamma samhällsfunktioner som brandkåren eller Försvarsmakten. Därför behövs regler och incitament för att underlätta för företag som är beroende av datorbaserad systemstyrning och övervakning att vidta förebyggande åtgärder som minskar samhällets sårbarhet mot hot och angrepp inom cyberdomänen.

Det ligger i sakens natur att det inte är möjligt att förutse hur eventuella cyberattacker kan se ut om man själv inte bedriver forskning och försök i fråga om hur cyberattacker kan genomföras. Kan man inte agera aktivt mot en angripare kan redan organisationer eller stater med tämligen små resurser överbelasta våra system eller

ostört söka svagheter i vårt skydd mot cyberattacker. Det är därför angeläget att vi utvecklar en egen förmåga att aktivt kunna motverka cyberattacker.

Regeringen har inrättat ett nationellt center för cybersäkerhet, vilket vi kristdemokrater menar inte räcker. Vi har under flera år krävt en fullskalig cybersäkerhetsmyndighet. Den nya myndigheten bör ges tillsynsansvar och rapporteringsansvar till regeringen. Gemensamma analyser och lägesbilder om hot, sårbarheter och risker kommer att vara en del av cybersäkerhetsmyndighetens uppdrag, men myndigheten ska också ges i uppdrag att samla och renodla de föreskrifter som finns för att kunna verka styrande när det gäller andra myndigheters arbete med cybersäkerhet. Föreskrifterna bör vara målstyrande och beskriva vad som ska uppnås, inte hur detta ska uppnås.

När cybersäkerhetsmyndigheten utifrån sin tillsyn av en myndighet eller ett företag identifierar en rad åtgärder som måste vidtas bör cybersäkerhetsmyndigheten ha uppdraget att bidra med metodstöd kring hur myndigheter eller företag ska uppnå dessa.

Cybersäkerhetsmyndigheten kommer att ha ett utbildningsuppdrag gentemot de företag, myndigheter och organisationer vars verksamhet är starkt beroende av fungerande it-system, så att dessa bättre skyddar sig mot cyberangrepp. Eftersom cybersäkerhetsmyndigheten kommer att ha en stor del av den samlade kompetensen på området bör den också ha ett ansvar och ett uppdrag att se till att andra myndigheter når målen.

Vårt förslag om en cybersäkerhetsmyndighet skulle innebära att alla myndigheter, företag och organisationer har en skyldighet att rapportera alla former av cyberangrepp som riktas mot dem till den centrala myndigheten. Cybersäkerhetsmyndigheten skulle på så vis kunna skaffa den kunskapsbredd som krävs för att möta olika typer av cyberangrepp.

En förutsättning för att vidta såväl passiva som aktiva motåtgärder är att det finns en organisation med bred kompetens. Att man bedriver internationell samverkan rörande olika aspekter av cyberhotet är också en förutsättning för att skapa ett rimligt skydd mot cyberangrepp. Även denna samverkan skulle underlättas om den hanterades av en för ändamålet utpekad organisation i form av en cybersäkerhetsmyndighet.

Den kanske viktigaste uppgiften för den nya myndigheten ska dock vara att se till att svenska myndigheter har övat för att hantera en it-attack. Det man inte övar, det behärskar man inte heller.

En speciell aspekt av cyberkrigföring är den roll som den spelar i militära sammanhang. De flesta moderna vapensystem är i dag beroende av avancerad informationsteknologi, t.ex. satellitnavigering, radarsystem och informationsöverföring. Det innebär att det mesta av den militära verksamheten kräver såväl kvalificerat skydd mot cyberangrepp som förmåga att slå ut motståndarens system. Cybersoldaterna inom Försvarsmakten är de som ska kunna skydda försvarets krigsmateriel, och de behöver ha en både defensiv och offensiv förmåga.

Redundans i samhällskritiska system

Cybersäkerhet är dock så mycket mer än ett aktivt skydd mot antagonister som har för avsikt att förstöra ett annat lands it-infrastruktur. Cybersäkerhet handlar också om att värja sig mot fel och brister i system som gör att dessa oplanerat stängs av eller slutar att producera på grund av okända fel och brister. Detta har vi t.ex. sett vid tillfällena då flygplatsradar och kommunikationer slagits ut och flygplan fått dirigeras om eller inte

haft möjlighet att lyfta/landa. Detta är ytterst problematiskt och påvisar en brist på både systemresiliens och redundans.

Med dagens system är det möjligt att bygga in resiliens och redundans utan att man nödvändigtvis behöver ha flera olika kompletta system för samma uppgift. Detta är ett arbete regeringen borde se över för samhällskritiska system såsom flygplatsers kritiska system, betalningskritiska system, ledningssystem för blåljusmyndigheter samt andra system som kan klassas som kritiska för samhällets grundfunktionalitet.

Psykologiskt försvar

De senaste 10–15 åren har krigföringen utvecklats från ”konventionell” krigföring till att idag vara asymmetrisk i större utsträckning än tidigare. Detta åskådliggjordes i Rysslands desinformationskampanjer i samband med den militära aggressionen mot Georgien 2008. Under Rysslands annektering av Krim såg vi tydliga exempel på hur hybridkrigföring användes – och idag används mer än någonsin. Vi såg hur Ryssland, genom att så tvivel i fråga om vem som gjorde vad, när det gjordes och hur det gjordes, effektivt missledde omvärlden och försvårade beslutsfattandet. Detta är en medveten och genomarbetad strategi för att sprida desinformation och skapa osäkerhet – både bland beslutsfattare och hos den allmänna opinionen. Idag är Sverige sårbart för denna typ av informationskrigföring. Det är en form av ständigt pågående visklek där man varken vet vad som sades från början eller vem som sa det.

Exempel finns också på hur Ryssland genom skrämpropaganda har försökt att förmå länder att fatta eller inte fatta vissa beslut, och på så vis styra länders politiska debatt.

Kristdemokraterna välkomnar att regeringen har hörsammat vår uppmaning om att inrätta en myndighet för psykologiskt försvar, vilket kommer att ske 2022.

Det är viktigt att det psykologiska försvaret lyfts ut ur MSB:s ansvarsområde och återigen görs till en egen myndighet med tydlig offentlig profil. Det är viktigt att offentliggöra de informationsangrepp som sker mot Sverige för att höja medvetandegraden hos såväl journalister som allmänhet. Men det psykologiska försvaret handlar inte enbart om aktivt påverkansarbete. Det behövs också ett arbete för att rusta människor redan från skolåldern. Det handlar inte minst om att tidigt lära sig källkritik och att bli medveten om att informationskrigföring förekommer.

Inte bara enskilda människor utan även etablerade media är i ett utsatt läge. Tidningspress kan göra det svårt att hinna källgranska texter och nyheter. Det gör att journalister kan användas, och har använts, för att sprida desinformation och propaganda förklädd till nyheter.

En annan huvuduppgift för en ny myndighet bör vara att stödja, bidra till och sprida forskning kring informationskrigföring och propaganda. Därför är det välkommet att en självständig myndighet med ansvar för det psykologiska försvaret kommer på plats.

Kina och Iran har under de senaste åren intensifierat sin informationskrigföring mot svenska och europeiska mål. EU har idag byggt upp en förmåga för att bemöta desinformation och tillbörlig påverkan som härrör från Ryssland. Kristdemokraterna menar att detta arbete bör utvidgas till att även omfatta Kina och Iran. Sverige kan aktivt bidra till att stärka detta arbete.

Rymdsäkerhet

För att säkerställa att nya möjligheter tas tillvara och att en förmåga byggs upp mot nya potentiella hot är det av största vikt att dessa nya möjligheter och hot identifieras. Ett område där det blir allt mer viktigt att bygga upp en strategi och kompetens är rymden. Den är främst en arena för forskning och inom en överskådlig framtid även näringsliv. Men även klimathotet och säkerhetsaspekter måste tas i beaktande i utvecklingen av exploateringen av rymden.

Sverige bör fortsatt slå vakt om internationella konventioner och det faktum att rymden inte får bli föremål för militarisering. Satelliter är idag avgörande för livet som vi känner det på jorden. Navigering, vädersatelliter och kommunikationssatelliter är tre väsentliga områden där rymden idag fyller en avgörande roll. På detta område är det således av största vikt att det byggs upp såväl redundans mellan systemen som resiliens i systemen. Därför är t.ex. EU:s Galileoprojekt något som fyller en viktig kompletterande funktion till dagens befintliga GPS-system.

Av dessa anledningar ser vi positivt på den rymdstrategi som antogs 2018, som utöver redan utpekade områden även fokuserar på säkerhet.

Frivilligorganisationerna

De frivilliga försvarsorganisationerna är ovärderliga för försvarsförmågan i hela landet i händelse av en kris eller krig, men de har även i fredstid en avgörande betydelse för att stärka det breda säkerhetsarbetet, den folkliga förankringen och försvarsviljan i landet. De frivilliga försvarsorganisationerna behöver därför få en stor plats vid utformandet av framtidens försvar.

För att underlätta deras arbete är det avgörande att frivilligorganisationerna får de förutsättningar som krävs för att de ska kunna fullfölja sitt högkvalitativa arbete. Genom att frivilligorganisationerna stärks i fredstid så kommer också organisationernas förmåga att möta allvarliga händelser och kriser att öka.

Det finns även flera ideella försvarsorganisationer som spelar en särskilt viktig roll för att stötta den enskilde soldaten under eller efter militärtjänstgöring. Svenska Soldathemsförbundet och Sveriges Veteranförbund Fredsbaskrarna är två sådana exempel. Vi kristdemokrater anser att veteranstödsorganisationer bör omfattas av skatteavdraget för gåvor till ideella organisationer.

Det är viktigt att de frivilliga försvarsorganisationerna ges förutsättningar att utvecklas och att de stärks i sitt arbete inom ramen för totalförsvaret.

Coronapandemin har visat på ett misslyckande och resursslöseri då den fulla kraften i de frivilliga försvarsorganisationerna inte fått komma till sin rätt. Regeringen har här ett ansvar att föra en dialog med sina myndigheter om det stöd som finns att få.

Veterancentrum

Sverige har under en period haft ett minskat deltagande i internationella insatser. De sista svenska soldaterna lämnade Afghanistan under sommaren 2021. I Mali finns alltså ett stort ansvar att föra en dialog med sina myndigheter om det stöd som finns att få. De lärdomar som vi har dragit av Afghanistan-

insatsen behöver tas tillvara och användas. Detta gäller i synnerhet vid utvecklandet av veteranpolitiken.

Psykiska eller fysiska problem hos veteraner som varit i krigshärjade områden är ett problem som vi behöver rusta oss inför. Många soldater och anhöriga har tidigare upplevt att man fått bristfällig hjälp efter hemkomsten till Sverige. Sveriges regering införde en samlad veteranstödspolitik 2010. Stödet till anhöriga har ökat, med bland annat kontaktpersoner inom Försvarmakten och en särskild veteranadministration. Särskilda informationssatsningar görs för barnen, och en familjepolicy tas fram för stöd och vägledning för anhöriga. Rehabiliteringen av soldater som skadats vid tjänstgöring är inte längre tidsbegränsad, utan kvarstår så länge behovet består och åtgärderna framstår som skäliga. Bestämmelserna om hur Försäkringskassan ska pröva huruvida en förvärvad skada är en arbetsskada har förstärkts.

Dessa förändringar är välkomna, men vi behöver gå längre. Flera aktörer har lyft frågan om att inrätta ett från Försvarmakten fristående svenskt veterancentrum. Det skulle vara ett sätt att utveckla den veteranadministration som den dåvarande alliansregeringen föreslog och som nu inrättats av Försvarmakten. Vid ett svenskt veterancentrum skulle svenska soldater kunna få kostnadsfri hjälp i form av stödsamtal. Vård efter avslutad militärtjänst skulle kunna ges, med specialkompetens kring de problem som rör soldaternas tjänst. Ytterligare viktiga komponenter vore att initiera forskning kring de svårigheter som utlandsveteraner ofta drabbas av vid hemkomst, att bistå soldater vid karriärväxling mellan den militära och civila arbetsmarknaden och att fungera som nätverksbildare för organisationer som arbetar med veteraner, såsom Svenska Soldathemsförbundet, Invidzonen, Fredsbaskrarna och Officersförbundet. På så vis skulle Sveriges veterancentrum bli en mötesplats för såväl soldater och anhöriga som frivilliga.

Sjö- och flygräddning

Som sjö- och flygräddningen är strukturerad ligger ansvaret idag hos Sjöfartsverket. Under Sjöfartsverkets ledning deltar även Sjöräddningssällskapet, Kustbevakningen, polisen, Försvarmakten och den kommunala räddningstjänsten i räddningsinsatserna. Ansvaret för sjöövervakning och miljöräddningstjänst till sjöss ligger däremot hos Kustbevakningen.

Sjöfartsverkets sjö- och flygräddningsverksamhet behöver ses över med beaktande av antalet helikoptrar, tillgänglighet och bemanningsnivå, men regeringen behöver även se över huruvida ansvaret för sjö- och flygräddning bör flyttas till Kustbevakningen och Försvarmakten i enlighet med utredningen Maritim samverkan från 2012. Utredningen föreslog att huvudmannskapet för sjö- och flygräddningen skulle gå in under Kustbevakningen, som på lång sikt skulle inlemmas i Försvarmakten.

Någon samverkan mellan Försvarmakten och Sjöfartsverket vad gäller sjöräddning existerar inte idag. Sjöfartsverkets sju helikoptrar saknar lastkrok och kan inte bidra med att släcka skogsbränder. Försvarmakten har inte längre något uppdrag att stå i beredskap för sådant, trots att man förfogar över medeltunga helikoptrar. När vi nu håller på att bygga upp det civila försvaret är det rimligt att Försvarmakten åter utgör en resurs i händelse av en katastrof.

Kristdemokraterna stödjer en omorganisation av sjö- och flygräddningen till Kustbevakningen och i sin tur inom Försvarmakten, för att effektivt börja använda och nyttja den här resursen.

Försvarmakten disponerar idag ett femtiotal helikoptrar och har lång erfarenhet av olika typer av räddningsuppdrag. Dessutom är ett av Försvarmaktens senaste helikoptersystem anpassat för ”räddningsaktioner i svårtillgängliga områden och till sjöss”. För att uppnå ett effektivt utnyttjande av de helikopterresurser som idag står till statens förfogande är det nödvändigt att i större grad samverka myndigheter emellan, men också att se över huruvida huvudmannaskapet för sjö- och flygräddning bör överföras till Kustbevakningen i enlighet med utredningen Maritim samverkan.

Den nationella kapaciteten att bekämpa skogsbränder från luften måste förbättras. Sjöfartsverkets räddningshelikoptrar bör kunna utrustas med brandbekämpningsförmåga. Idag används helikoptrarna endast för samordning och evakuering men inte i det aktiva släckningsarbetet.

Erfarenheterna från 2014 och 2018 visar att brandflyg är ett särskilt effektivt sätt att bekämpa skogsbränder. Det är bra att Sverige har börjat att bygga upp en kapacitet vad gäller privata flygplan med vattenbombningsmöjligheter. Samtidigt är det nödvändigt att Försvarmaktens resurser kan dimensioneras för att bistå med brandbekämpningen. Försvarmaktens helikoptrar, som har kapacitet att hjälpa till med släckningsarbetet, har idag inget sådant uppdrag. Därför stod åtta av tio av Försvarmaktens helikoptrar på marken när bränderna härjade 2018. Därför vill Kristdemokraterna ge Försvarmakten ett tilläggsuppdrag att bistå samhällets ordinarie krisbekämpningsresurser när dessa inte räcker till, exempelvis vid bekämpning av skogsbränder.

Samhällsskydd och krisberedskap

Målet med det civila försvaret ska vara att värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp. Detta bygger in en robusthet i samhället som gör att det går att upprätthålla grundläggande funktioner vid ett försämrat säkerhetsläge.

Under alltför många år har arbetet med att planera för det civila försvaret uteblivit. Förberedelserna har varit sparsamma eller inga alls. Förmågan att upprätthålla någon form av civilt försvar vid en kris är idag mycket liten om den alls finns. Kristdemokraterna har därför varit pådrivande för att en återuppbyggnad av det civila försvaret ska komma till stånd. Regeringen har agerat senfärdigt. Det återupptagna arbetet med planeringen och förberedelserna för det civila försvaret behöver ges högre prioritet.

Sverige behöver återskapa en civil ledningsorganisation som kan samordna samhällets alla resurser vid allvarliga kriser, eller i värsta fall krig. Den ska också utgöra kontaktytan mellan det militära och civila försvaret. Endast genom en god samordning av samhällets alla resurser kan Sverige motstå ett militärt angrepp eller hantera andra allvarliga kriser eller katastrofer.

Kristdemokraterna har även påpekat att vi behöver iståndsätta befintliga skyddsrum, och vi har varit pådrivande för vad som senare kom att bli Försvarsberedningens slutsats: att Sverige behöver bygga upp en försörjningsberedskap. Sverige ska exempelvis kunna svara för befolkningens livsmedels-, läkemedels- och energiförsörjning samt hålla en god beredskap inför avspärning av utrikeshandeln. Såväl

civilbefolkning som soldater måste kunna få mat och fordonen behöver drivmedel även om de normala civila leverantörerna inte fungerar enligt fredstida rutiner. Även på detta område har regeringen agerat senfärdigt. 2021 tillsatte man till sist en utredning avseende en nationell samordning av försörjningsberedskapen som kommer att redovisas 2023.

En förutsättning för en sammanhållen, långsiktig och hållbar beredskapsplanering är att den sker i nära dialog med privata och frivilliga aktörer på samtliga nivåer. Ansvariga offentliga och privata aktörer ska gemensamt inom ramen för beredskapsplaneringen fastställa miniminivåer för försörjningen vid allvarigare säkerhetspolitiska kriser och i krig. De behöver också fastställa hur en krigssituation kan komma att påverka möjligheten att upprätthålla den egna verksamheten.

På nationell nivå behöver det utarbetas och fastställas metoder för prioritering för olika verksamheter, men även för ransonering inför en situation då ransoneringslagen (1978:268) behöver tillämpas.

Myndigheter som behöver säkerställa leverans av varor och tjänster som är viktiga för totalförsvaret ska träffa avtal med företag om detta. Det är viktigt att samarbeta med flera olika leverantörer, särskilt i våra grannländer, för att säkra import eller byteshandel vid en allvarlig kris.

För att säkerställa försörjningen ska det också finnas lagerhållning i statlig eller privat regi. Exempelvis skulle lokala noder för försörjning av livsmedel, drivmedel m.m. kunna upprättas i olika delar av Sverige.

Planeringskrav behöver dessutom ställas på samhällsviktiga aktörer vars verksamhet är beroende av drivmedel och krav ska kunna ställas på privata drivmedelsaktörer att utöka lagerhållning av drivmedel på regional och lokal nivå.

Vad gäller livsmedelsförsörjningen behöver en beredskap byggas främst genom lagerhållning av nödvändiga livsmedel och en ökad självförsörjningsgrad. För att säkerställa att varor och förnödenheter snabbt och säkert kan nå ut till befolkningen behöver även ett arbete ske för att säkra distributionsvägar.

Berörda offentliga och privata aktörer behöver gemensamt planera för hur en tillräcklig livsmedelsförsörjning ska utformas samt hur distributionen ska säkras. Det yttersta ansvaret för att tillgodose livsmedelsförsörjningen på lokal nivå åligger kommunerna, men det behöver också ställas krav på privata aktörer som idag äger livsmedelsproduktionen och distributionen att säkra tillgången på livsmedel i såväl fredstid som krig.

Det krävs även större fokus på samhällets beredskap för att hantera olyckor och naturkatastrofer. Vi vill exempelvis att MSB ska ges ett extra tillskott för anskaffning av gödseltunnor och ramper för bekämpning av skogsbränder.

Omfattande skogsbränder till följd av långvarig torra, vilket förekom i Västmanland sommaren 2014 och på flera håll i landet även 2018, är något som vi kan tvingas erfara allt oftare i framtiden på grund av klimatförändringarna. Förekomsten av extremt väder väntas bli vanligare. Det riskerar att leda till minskad nederbörd där det redan är torrt och till att Sverige i högre grad även drabbas av problem som förstörda skördar, värmebölja och vattenbrist.

MSB har på senare år vidtagit åtgärder för att stödja kommunerna i arbetet med att öka kvaliteten i de kommunala handlingsprogrammen. MSB har exempelvis utvecklat vägledning, genomfört utbildningar och utvecklat en nationell strategi för stärkt brandskydd. Uppföljningar visar dock att bristerna kvarstår.

Trots stora problem med torka och låga grundvattennivåer och risk för att situationen förvärras har alltför få kommuner särskild beredskap för att bemöta detta. Länsstyrelserna har en viktig uppgift att finnas som stöd för kommunerna vid framtagande av de kommunala handlingsplanerna, och Kristdemokraterna menar att det stödet behöver förstärkas. MSB och länsstyrelserna bör därför få i uppdrag att stödja kommunernas förebyggande arbete med riskanalys och framtagande av kommunala handlingsprogram genom att ta fram riskhanteringsplaner för att hantera torka och vattenbrist.

MSB har redan i dag föreskrifter om länsstyrelsens riskhanteringsplaner för hantering av översvämningssrisker. Då torka och vattenbrist, precis som översvämningar, kan få stora konsekvenser för samhället behövs bättre stöd till kommunerna för att även förebygga och minimera skadeverkningarna av sådana händelser. Kristdemokraterna har även efterlyst satsningar på MSB:s utbildningar av räddningstjänstpersonal och undantag i reglerna för A-kassa för deltidsbrandmän. Detta för att råda bot på den brist på deltidsbrandmän som idag är ett stort problem. En ändring av regelverket är på väg, men Kristdemokraterna hade önskat att undantaget omfattade fler arbetsuppgifter än beredskap och övning.

Svensk krisberedskap har varit kraftigt eftersatt under lång tid. Bränderna som drabbade Sverige under sommaren 2018 var av katastrofala mått. De var unika i sin omfattning, men vad gäller katastrofer har Sverige tyvärr fått sin beskärda del de senaste åren. Bland dessa kan nämnas tsunamikatastrofen 2004, stormen Gudrun 2005 och branden i Västmanland 2014. Alla dessa händelser har visat att Sverige behöver stärka sin krisberedskap avsevärt.

Budgetprioriteringar

Kristdemokraterna föreslår en förstärkning av anslaget till Försvarets radioanstalt med 30 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Höjningen ger FRA och polisen möjlighet att fördjupa sin samverkan och underlättar utbytet av information myndigheterna emellan. Anslaget syftar också till att förstärka Sveriges försvarsunderrättelseförmåga på ett generellt plan.

Vi föreslår även en kraftig förstärkning av Kustbevakningens budget. Kustbevakningen är kraftigt underfinansierad i regeringens budget och riskerar att tvingas att avyttra delar av fartygs- och flygplansflottan.

Konsekvenserna av regeringens underfinansiering riskerar att bli en försvagad förmåga, vilket kan få förödande konsekvenser för sjöräddning, miljöräddning, ordningshållande och det brottsförebyggande arbetet. Kustbevakningen står i dag för en fjärdedel av sjöräddningsinsatserna. Miljöskyddet riskerar att bli lidande både kustnära och i Mälaren, Väneren och Vättern, vilka är viktiga för vattenförsörjningen och ur miljösynpunkt.

I det brottsbekämpande arbetet deltar Kustbevakningen i insatser mot grov organiserad brottslighet och stöldligor. Myndigheten biträder tullen och polisen vid exempelvis grova narkotikabrott och smuglingsbrott. Utöver problemen ovan har Kustbevakningen även sett ökade problem med nätverkskriminella som stör ordningen till sjöss med vattenskotrar. Samarbete sker med sjöpolisen i Stockholm och Göteborg, där sjöpolisen är stationerad. Men i exempelvis Malmö, där problemen varit stora, är

Kustbevakningens insats helt avgörande. Det är viktigt att arbetet inte försvagas, vilket är en risk med regeringens underfinansiering.

Kustbevakningen behöver de närmaste åren växa med 150 medarbetare för att inte tappa förmåga. Därför anser Kristdemokraterna att anslaget ska ökas med 40 miljoner kronor 2022, 80 miljoner 2023 och 130 miljoner 2024, vilket innebär en satsning på totalt 250 miljoner kronor. Anslaget ska även finansiera myndighetens arbete med digitalisering och en övergång till fossilfri drift av verksamheten.

Kristdemokraterna vill även se ett tillskott till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) på 3 miljoner kronor årligen för anskaffning av gödseltunnor och ramper för bekämpning av skogsbränder. Gödseltunnor skapar begränsningslinjer och skyddar enskilda byggnader och objekt och är på så sätt ett viktigt komplement till vattenbombning. Genom att förse skotare med en ny sorts ramp kan dessa göras om till terränggående brandbilar, som utöver vattentank med motorspruta också kan köra slang och annan släckningsutrustning långt ut i skogen. Denna enkla innovation sparar mycket manuellt arbete vid släckning och eftersläckning. Vårt tillskott gör det möjligt att börja placera ut dessa ramper över hela landet.

Därtill vill vi se en permanent ökning av anslaget till kommunernas förebyggande arbete mot jordskred och översvämningar. Anslaget föreslås öka med 75, 100 och 125 miljoner kronor för åren 2022–2024, jämfört med 2021 års nivå. Dessa medel ska ses som ett komplement till de resurser som länsstyrelserna avsätter för att tillse att gällande lagstiftning om skydd mot naturolyckor följs. Vårt anslag överträffar storleken på den tillfälliga satsning som regeringen genomförde 2017–2022 i syfte att förebygga risken för jordskred och andra naturolyckor i sårbara områden. Regeringen föreslår nya förstärkningar motsvarande en halv miljard kronor per år. Satsningen saknar täckning och riskerar att leda till parallella strukturer och färre effektiva åtgärder på området, vars ansvarsuppgifter även i fortsättningen i huvudsak bör falla på länsstyrelserna.

Avslutningsvis vill vi anslå medel till ett nytt anslag. Kristdemokraterna vill inrätta en fullskalig cybersäkerhetsmyndighet enligt den här motionens intentioner och föreslår därför att det avsätts resurser för att påbörja detta arbete. För detta ändamål vill vi anslå 10, 15 och 20 miljoner kronor för åren 2022–2024.

Mikael Oscarsson (KD)

Lars Adaktusson (KD)

Gudrun Brunegård (KD)

Andreas Carlson (KD)

Ingemar Kihlström (KD)

Tuve Skånberg (KD)